Valtuustoaloite 9.11.2026 ”Alakouluikäisten henkilökohtaisista digilaitteista luopuminen perusopetuksessa”

Vuodesta 2025 jokaisella 3.-9.luokkalaisella on ollut oma henkilökohtainen päätelaite perusopetuksessa Hollolassa. Hollolan kunnan sivuilla mainitaan, että digitaaliset välineet ja oppimateriaalit ovat tärkeä osa peruskoulujen opetusta tänä päivänä. Koulun on annettava opetusta, joka on nykyaikaista, motivoivaa ja valmentaa työelämää varten. Hollolan kunnassa vuodesta 2022 lähtien on ryhdytty hankkimaan henkilökohtaisia laitteita (3.-6. luokilla iPad ja 7.-9. luokilla kannettava tietokone). Hollolassa tieto- ja viestintäteknologiaa (TVT) hyödynnetään **suunnitelmallisesti** perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla. Tätä tapahtuu eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä. Kotisivuillansa Hollolan kunta kertoo ajattelevansa, että digilaitteet monipuolistavat ja tukevat perinteisempää oppimista ja opetusta.

Digilaitteet ovat ymmärrettävästi osa suunnitelmallista opetusta yllä mainittuun viitaten, mutta se ei lähtökohtaisesti perustele digilaitteiden henkilökohtaisuuden tarvetta tai tärkeyttä. Digilaitteiden käyttö pysynee siis myös jatkossa osana suunniteltua opetusta, mutta koulun yhteisten ja varattavissa olevia laitteita hyödyntäen. Näin opettajan pedagoginen vapaus tunnistetaan ja lasten digilaitteiden käytön osaamista tuetaan myös koulun toimesta. Koulun tarjoamien henkilökohtaisten laitteiden käytössä on opettajakohtaista hajontaa Hollolassa, mutta myös valtakunnallisesti viitaten seuraavaksi mainittuun opetushallituksen kyselyyn.

Viittaan siis seuraavassa opetushallituksen kyselyyn, joka toteutettiin loppuvuodesta 2024 ja siihen vastasi 1058 oppilasta. Kyselyssä opetushallitus kartoitti alakouluikäisten oppilaiden näkemyksiä digitaalisuudesta kouluissa. Selvä tulos digivälineiden käytöstä on, että laitteiden käyttäminen on alakoululaisille luontevaa. Peräti 87 % pitää laitteiden käyttöä helppona, ja lähes puolet (45 %) on tästä vahvimmin samaa mieltä. Digitaalisuus on siis arkea ja valtaosa kokeen hallitsevansa laitteiden peruskäytön sujuvasti. Koulun merkitys itse digilaitteen käyttöön ei välttämättä ole kovin perusteltua, mainitaan opetushallituksen tutkimuksessa.

Viittaus jatkuu. Suurin osa alakoulun oppilaista kokee, että koulussa käytetään digilaitteita riittävästi. Reilu 60 % oppilaista oli samaa tai täysin samaa mieltä väittämästä ”Digilaitteita käytetään tarpeeksi”. Noin neljänneksen kanta oli neutraali, ei puolesta eikä vastaan. Hieman alle 13 % oppilaista koki, ettei digilaitteita käytetä tarpeeksi koulussa. Erot liittyvät jonkin verran ikään: nuoremmat oppilaat olivat useammin täysin tyytyväisiä tilanteeseen, kun taas vanhemmista oppilaista hieman useampi toivoi lisää digilaitteiden käyttöä oppitunneilla.

Opetushallituksen tutkimuksessa mainitaan, että vaikka laitteiden käyttö koettiin helpoksi, olivat oppilaat selvästi kahden vaiheilla siitä, parantaako digivälineiden käyttö oppimista. Vain reilu puolet (54,5 %) uskoo digivälineiden parantavan oppimista, ja kolmannes (34 %) on neutraaleja. Johtopäätöksenä opetushallitus kertoo voivansa todeta, että digilaitteiden opetuksellisesta lisäarvosta ei olla aivan vakuuttuneita. Oppilaat tunnistivat myös liiallisen käytön haittoja: keskittymisen herpaantuminen, silmien rasitus ja päänsärky.

Kyselyssä tuotiin esiin, että digivälineiden käyttö vaihtelee opettajasta ja aineesta riippuen: joillain tunneilla käytetään paljon laitteita, kun taas toisilla ei lainkaan. Viittaus päättyy.

Kyselyn tulokset eivät puolla opetuksen tarjoamaa henkilökohtaista digilaitetta.

Vuosittaiset digilaitteiden kustannukset ovat nousseet koko ajan Hollolassa ja vuonna 2025 luokka-asteen 3.-6 oppilaiden digilaitteiden kustannukset olivat 118 800 euroa. Mainittakoon, että yläkoululaisten digilaitekustannukset olivat kyseisenä vuonna 138 320 euroa. Lukuihin lisätään vielä mahdollisesti ohjelmistokulut. Microsoft-lisenssit ovat myös arvokkaita.

Opetushallitus kertoi vuonna 2025, että toisin kuin julkisessa keskustelussa usein on esitetty, perusopetuksen rahoitus ei ole supistunut 2000-luvun aikana. Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat päinvastoin kasvaneet 2000-luvun aikana noin 7500:sta 9800:an euroon. Kun maamme hyvät tulokset saavutettiin ensimmäisessä PISA-tutkimuksessa vuonna 2000, suomalaisnuorten lukuharrastus oli vielä kansainvälisesti verraten yleistä. Muutos ajankäytössä oli kuitenkin jo alkanut ja digimaailman merkitys oli kasvamassa. Tänä päivänä voimme todeta, että digikeskeisyys on lisääntynyt ja erityisesti nuorten lukutaito on heikentynyt. Lukutaito opitaan alakoulun ensimmäisillä luokilla ja se kehittyy koko alakoulun ajan, lukemalla.

Aloitteen peruste on lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin tukeminen koulussa ja vapaa-ajalla. Aloite on perusopetuslain pykälän 29 puhelimiin ja muihin mobiililaitteisiin liittyvän sääntelyn tarkoitusta mahdollisesti tukeva.

Ehdotan, että Hollolan kunta luopuu 3.-6. luokkalaisten henkilökohtaisista digilaitteista ja edistää siirtymistä suunnitelmalliseen digilaitteiden käyttöön varausjärjestelmän kautta. Järjestelmä on varsin tuttu Hollolan kunnassa, aikana ennen perusopetuksen tarjoamia henkilökohtaisia digilaitteita. Laitteista luopuminen tapahtuisi voimassa olevien sopimusten puitteissa ja/tai irtisanomisajat huomioiden. Varattavilla laitteilla turvataan edellä mainittu nykyaikainen ja motivoiva opetus. Työelämään valmentaminen lienee yläkouluikäiselle ajankohtaista, johon aloite ei suoranaisesti ota kantaa, mutta kannustaa tarkastelemaan henkilökohtaisten laitteiden välttämättömyyttä myös yläkoululaisten osalta.

Hollolassa 9.11.2026, kunnanvaltuutettu Minttu Ketonen.